

Guia docent

Identificació de l'assignatura

Assignatura / Grup	22233 - Dificultats d'Aprenentatge Escolar / 40
Titulació	Grau de Pedagogia (Pla 2016) - Tercer curs Grau de Pedagogia (Pla 2009) - Tercer curs
Crèdits	6
Període d'impartició	Segon semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx / Edifici
Begoña De la Iglesia Mayol (Responsable) bego.delaiglesia@uib.es	09:30	11:30	Dimecres	01/09/2018	31/07/2019	Sempre amb cita prèvia, al despatx B103

Contextualització

L'assignatura Dificultats d'Aprenentatge Escolar és una assignatura optativa que pretén contribuir a l'orientació dels futurs/es pedagogs/es en estratègies d'intervenció psicoeducativa amb alumnes que presenten dificultats d'aprenentatge amb alumnes que presenten problemes en el procés d'adquisició i ús de la lectura, escriptura i/o matemàtiques, tenint en compte no tan sols les característiques individuals d'aquests, sinó també el context familiar, emocional i educatiu que els envolta. És inicialment dissenyada per a què els futurs professionals estiguin preparats per a atendre la diversitat de l'alumnat, per a què desenvolupin una actitud de respecte davant qualsevol situació d'heterogeneïtat, i per a què es consciencïïn de la necessitat de treballar en equip per optimitzar la qualitat de la intervenció.

L'assignatura Dificultats d'Aprenentatge Escolar s'imparteix al sisè semestre de la titulació de Pedagogia. S'inclou dins la modalitat de Campus Extens, la qual cosa permet emprar l'eina de teleeducació Moodle com a plataforma per a la presentació de continguts, així com l'intercanvi de material, la participació en fòrums de discussió, tutories online...

L'assignatura té caràcter optatiu, i forma part del mòdul "C. Orientació Professional", dins la matèria "Pedagogia Escolar", juntament amb les assignatures "Avaluació i assessorament psicopedagògic"; Intervenció pedagògica en la inadaptació infantil i juvenil a l'escola"; "Bases didàctiques per a l'educació Inclusiva"; "Intervenció educativa amb alumnes amb nee"; "Programacions diversificades i plans personalitzats".

Requisits

És una assignatura optativa, per la qual cosa no té requisits essencials.

Guia docent

Recomanables

Encara que no és imprescindible, és recomanable haver superat l'assignatura "Psicologia del Desenvolupament", del segon semestre del primer curs de Pedagogia, ja que és necessari conèixer com i quan es produeixen els canvis psicològics al llarg del desenvolupament, per tal de poder determinar si existeix una dificultat específica d'aprenentatge.

També es recomana conèixer les Bases Didàctiques per a l'Educació Inclusiva (assignatura obligatòria de tercer curs primer semestre) i estratègies per a la Intervenció amb l'alumnat amb necessitats educatives especials (optativa segon semestre).

Competències

Específiques

- * Conèixer i comprendre els processos d'ensenyament aprenentatge i la seva incidència en la formació integral. .
- * Dissenyar i aplicar plans de formació del professorat, de formadors i d'altres professionals, adequats a les noves situacions, necessitats i contextos. .
- * Avaluar els processos d'ensenyament i aprenentatge i la intervenció dels agents educatius implicats en aquests processos. .

Genèriques

- * Tenir respecte per les diferències culturals i personals dels educands i dels altres membres de tota la comunitat educativa. .
- * Tenir capacitat per preparar, seleccionar i construir materials didàctics i utilitzar-los en els marcs específics de les diferents àrees de formació. .
- * Tenir capacitat per treballar en equip amb els companys com a condició necessària per millorar l'activitat professional, compartint sabers i experiències. .

Bàsiques

- * Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el grau a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/ca/grau/comp_basiques/

Continguts

En el següent apartat es descriuen els continguts que es treballaran al llarg del curs per assolir les competències establertes.

Continguts temàtics

1. Concepte de dificultats d'aprenentatge i legislació vigent
 - 1.1. Controvèrsies en la definició de DA
 - 1.2. Legislació vigent i les seves conseqüències en el context escolar i familiar
2. Avaluació i identificació de les DA en el context escolar
 - 2.1. Avaluació versus diagnòstic: qui, quan i com s'avalua i es diagnostica'

Guia docent

- 2.2. Model RtI (Response to Intervention)
- 2.3. Funcions del pedagog respecte l'avaluació i identificació de les DA.
- 3. La família i les dificultats específiques d'aprenentatge
 - 3.1. La importància de la família en la identificació i intervenció amb l'alumnat amb DA
 - 3.2. Models d'escola on s'afavoreix la participació de la família en l'escola: l'exemple de les Comunitats d'Aprenentatge.
- 4. Els aspectes socials, motivacionals i emocionals de les dificultats d'aprenentatge
 - 4.1. L'aprenentatge autorregulat: anàlisi de les variables motivacionals, emocionals i cognitives.
 - 4.2. La importància de la identificació i de la consideració dels tres tipus de variables en el disseny de les propostes d'intervenció.
- 5. Identificació i intervenció amb les dificultats específiques d'adquisició i ús de la lectura.
 - 5.1. Què és un dificultat en la lectura'
 - 5.2. Com s'identifica'
 - 5.3. Com s'ha d'intervenir des del context escolar'
- 6. Identificació i intervenció amb les dificultats específiques d'adquisició i ús de l'escriptura.
 - 6.1. Què és un dificultat en l'escriptura'
 - 6.2. Com s'identifica'
 - 6.3. Com s'ha d'intervenir des del context escolar'
- 7. Identificació i intervenció amb les dificultats específiques d'adquisició i ús de les matemàtiques.
 - 7.1. Què és un dificultat en les matemàtiques'
 - 7.2. Com s'identifica'
 - 7.3. Com s'ha d'intervenir des del context escolar'

Metodologia docent

Dins aquest apartat es descriuen la metodologia i les activitats a desenvolupar, tant de forma presencial com a no presencial, que ajuden a adquirir les competències de l'assignatura.

Volum de treball

A continuació, es presenta la distribució d'hores segons les diferents activitats de treball presencial i no presencial planificat en relació a les hores i els crèdi

Activitats de treball presencial (1,8 crèdits, 45 hores)

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes teòriques	Exposició dels continguts teòrics	Grup gran (G)	La metodologia emprada serà l'exposició teòrico-pràctica dels tots els continguts de l'assignatura (per part de la professora, professionals que actualment estiguin treballant matemàtica a desenvolupar o alumnat tutoritzat), amb el suport multisensorial necessari per a la seva comprensió.	25

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
			Aquestes sessions s'impartiran presencialment tot i que es fomentarà la metodologia "Flipped Classroom" amb la quales pautarà al·lumnat una sèrie de tasques prèvies a la sessió per a poder desenvolupar activitats d'anàlisi de casos pràctics i d'instruments d'avaluació de dificultats específiques d'aprenentatge; anàlisi i comentari d'articles relacionats amb l'assignatura; debat de material audiovisual relacionat amb les dificultats específiques d'aprenentatge; així com l'anàlisi dels dubtes que poden anar sorgint durant el treball grupal sobre l'anàlisi i la proposta d'intervenció amb un cas propi d'alumne/a amb dificultats en lectura, escriptura i/o matemàtiques. Durant aquestes sessions, també s'aplicaran qüestionaris online per tal d'avaluar l'adquisició dels continguts teòrics més rellevants de l'assignatura. Les qualificacions dels qüestionaris, amb una puntuació de 10, seran considerades en la nota de l'examen final de l'assignatura.	
Classes pràctiques	Programa amic/ga lector/a	Grup mitjà (M)	Per al desenvolupament dels crèdits pràctics de l'assignatura, l'alumnat tindrà l'oportunitat d'anar a l'escola CEIP Pintor Joan Miró, on es durà a terme el programa amic lector. Aquest consisteix en què cada un dels alumnes de la UIB tindrà assignat un/a alumne/a de l'etapa d'Infantil o de Primària en procés d'adquisició de la lectura, de l'escriptura i del pensament matemàtic. L'objectiu del programa és que les parelles que s'estableixin (alumne/a UIB alumne/a escola) vinculin i gaudeixin del procés lector, per tal d'analitzar en quina etapa es troba l'alumne i treballar amb els predictors d'èxit de la lectura. Aquestes tasques seran avaluades a partir de l'elaboració d'un Quadern d'Amic/ga Lector/a, és a dir, una eina de reflexió guiada, amb una proposta d'índex compartida al Moodle, per tal de facilitar-ne el seu desenvolupament. L'avaluació dels crèdits pràctics de l'assignatura si es segueix aquest programa seran un 50% del total de l'assignatura. Aquesta eina d'avaluació és recuperable, tot i que si es presenta el mes de juliol, l'única opció de qualificació és aprovat (5), o suspens (4). En el cas de no ser possible assistir a l'escola, l'alumnat podrà dur-ho a terme amb qualsevol infant de 4 a 9 anys.	18
Avaluació	Prova d'avaluació final	Grup gran (G)	L'estudiant haurà de desenvolupar un examen final de l'assignatura el qual consistirà en l'anàlisi i proposta d'intervenció d'un cas pràctic.	2

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Aula Digital.

Activitats de treball no presencial (4,2 crèdits, 105 hores)

Guia docent

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual	Ampliació, Anàlisi i Reflexió sobre els continguts.	Previ a cada sessió presencial de classe, l'alumnat, individualment, haurà de treballar els documents que la professora li vagi facilitant per tal de poder desenvolupar les activitats d'aprenentatge que es faran durant la sessió teòrica.	45
Estudi i treball autònom en grup	Elaboració del quadern amic/ga lector/a	La finalitat d'aquesta eina és la de transferir els continguts teòrics del'assignatura a la realitat pràctica viscuda al centre escolar. L'elaboració d'un Quadern d'Amic/ga Lector/a implica un procés de reflexió pautada, amb una proposta d'índex compartida al Moodle, per tal de facilitar-ne el seu desenvolupament.	60

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

Les competències establertes a l'assignatura seran valorades mitjançant l'aplicació d'un conjunt de procediments d'avaluació. A la taula que hi ha a continuació es descriu per a cada procediment d'avaluació si és o no recuperable, els criteris d'avaluació i el seu pes a la qualificació de l'assignatura.

La professora responsable de l'assignatura i l'alumne/a acordaran l'itinerari avaluatiu que s'aplicarà a petició de l'alumne/a per a la qualificació de l'assignatura. Es proposen dos itineraris possibles, A i B, diferenciats quant a les activitats d'aprenentatge que seran avaluades, així com a la ponderació que tindrà cada activitat per a obtenir la qualificació de l'assignatura. Aquells alumnes que no hagin sol·licitat expressament en una tutoria individual voler acollir-se a la modalitat B, seran assignats automàticament a l'itinerari A (presencial). L'itinerari avaluatiu A es caracteritza per a una exigència quant a la presencialitat de determinades activitats i va dirigit a alumnes amb una dedicació a temps complet als seus estudis. L'itinerari avaluatiu B va dirigit a alumnes amb una dedicació parcial als estudis per motius laborals, de responsabilitat familiar o altres situacions a considerar.

Per a aprovar l'assignatura s'hauran d'haver aprovat totes les activitats plantejades per a cada itinerari formatiu. Per aprovar-les s'haurà d'obtenir com a mínim una puntuació de 5 sobre un total de 10. La nota final de l'assignatura serà la mitjana ponderada de la nota final de cada activitat. Per a determinar l'itinerari s'haurà d'emplenar un contracte pedagògic durant la primera setmana de classe. En el cas de no emplenar-lo, es considerarà l'alumnat com a participant de l'itinerari A.

Qualsevol actitud que obstaculitzi les dinàmiques de l'aula podrà tenir repercussió sobre la nota final de l'assignatura, i en alguns casos podria arribar a ésser motiu de desqualificació. Per altre banda, una actitud positiva d'interès i participació constant durant les classes i tutories, també podrà ser considerada a l'hora de posar la nota final de l'assignatura.

Les errades d'ortografia seran objecte d'avaluació negativa.

Per acabar, es vol posar de manifest que el plagi d'una part o de la totalitat d'un treball o copiar a un examen és motiu de desqualificació. L'estudiant haurà de repetir el treball havent d'esperar a la següent convocatòria per a la seva presentació.

Guia docent

Frau en elements d'avaluació

D'acord amb l'article 33 del Reglament acadèmic, "amb independència del procediment disciplinari que es pugui seguir contra l'estudiant infractor, la realització demostradorament fraudulenta d'algun dels elements d'avaluació inclosos en guies docents de les assignatures comportarà, a criteri del professor, una menysvaloració en la seva qualificació que pot suposar la qualificació de «suspens 0» a l'avaluació anual de l'assignatura".

Exposició dels continguts teòrics

Modalitat	Classes teòriques
Tècnica	Sistemes d'autoavaluació (no recuperable)
Descripció	La metodologia emprada serà l'exposició teòrico-pràctica dels tots els continguts de l'assignatura (per part de la professora, professionals que actualment estiguin treballant a desenvolupar o alumnat tutoritzat), amb el suport multisensorial necessari per a la seva comprensió. Aquestes sessions s'impartiran presencialment tot i que es fomentarà la metodologia "Flipped Classroom" amb la qual es pautarà a l'alumnat una sèrie de tasques prèvies a la sessió per a poder desenvolupar activitats d'anàlisi de casos pràctics i d'instruments d'avaluació de dificultats específiques d'aprenentatge; anàlisi i comentari d'articles relacionats amb l'assignatura; debat de material audiovisual relacionat amb les dificultats específiques d'aprenentatge; així com l'anàlisi dels dubtes que poden anar sorgint durant el treball grupal sobre l'anàlisi i la proposta d'intervenció amb un cas propi d'alumne/a amb dificultats en lectura, escriptura i/o matemàtiques. Durant aquestes sessions, també s'aplicaran qüestionaris online per tal d'avaluar l'adquisició dels continguts teòrics més rellevants de l'assignatura. Les qualificacions dels qüestionaris, amb una puntuació de 10, seran considerades en la nota de l'examen final de l'assignatura.
Criteris d'avaluació	Es tindrà en compte el treball de lectura i de reflexió individual previ a les sessions i la manera de compartir-ho amb la resta del grup. Així, es durà cert control de presencialitat mitjançant activitats que impliquen la participació de l'alumnat a classe; s'elecció de grups de manera aleatòria per a presentar el treball previ fet, o per a respondre preguntes treballades individualment o en petits grups, etc... S'aplicaran qüestionaris online per tal d'avaluar l'adquisició dels continguts teòrics més rellevants de l'assignatura. Les puntuacions de 10 augmentaran en un 0.5 la nota de l'examen final.

Percentatge de la qualificació final: 5% amb qualificació mínima 10

Prova d'avaluació final

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves de resposta llarga, de desenvolupament (recuperable)
Descripció	L'estudiant haurà de desenvolupar un examen final de l'assignatura el qual consistirà en l'anàlisi i proposta d'intervenció d'un cas pràctic.
Criteris d'avaluació	Adequació a les respostes. Ús dels referents teòrics i reflexions fonamentades amb estudis científics. Originalitat i coherència en la creació de propostes d'intervenció. Consideració dels continguts bàsics de l'assignatura en l'anàlisi i intervenció. Assimilació dels continguts. Aprofundiment sobre els temes. Anàlisi i reflexió. Claretat i coherència. Relació de la teoria amb la pràctica.

Guia docent

Copiar a l'examen és motiu de desqualificació.

Percentatge de la qualificació final: 45% amb qualificació mínima 5

Elaboració del quadern amic/ga lector/a

Modalitat	Estudi i treball autònom en grup
Tècnica	Informes o memòries de pràctiques (recuperable)
Descripció	La finalitat d'aquesta eina és la de transferir els continguts teòrics del'assignatura a la realitat pràctica viscuda al centre escolar. L'elaboració d'un Quadern d'Amic/ga Lector/aimplica un procés de reflexió pautaada, amb una proposta d'índex compartida al Moodle, per tal de facilitar-ne el seu desenvolupament.
Criteris d'avaluació	La finalitat d'aquesta eina és la de transferir els continguts teòrics de l'assignatura a la realitat pràctica viscuda al centre escolar. L'elaboració d'un Quadern d'Amic/ga Lector/aimplica un procés de reflexió pautaada, amb una proposta d'índex compartida al Moodle, per tal de facilitar-ne el seu desenvolupament. S'avaluarà apartir d'unarúbrica dissenyada per tal efecte.

Percentatge de la qualificació final: 50% amb qualificació mínima 5

Recursos, bibliografia i documentació complementària

A continuació es descriuen uns recursos bibliogràfics orientatius que poden ésser d'utilitat a l'alumne per a completar i ampliar els continguts treballats a l'assignatura. Tot i així, s'aniran lliurant els documents necessaris per al treball de cada un dels blocs a partir de les pàgines web penjades a la plataforma de Campus Extens.

Bibliografia bàsica

Llibre/Manual

1. Rigo, E. (2006). Las dificultades de aprendizaje escolar. Manual práctico de estrategias y toma de decisiones. Barcelona: Ars Medica

Recull una proposta interdisciplinari integrada dels darrers enfocaments en relació al tractament de les dificultats d'aprenentatge. A més, aporta pautes d'intervenció per poder ser desenvolupades en el context escolar i familiar.

2. Bassa, R. (2015). El llenguatge oral i escrit a l'escola: bones pràctiques. UOC Editorial. Revista

Journal of Learning Disabilities (LDX): proporciona sèries monogràfiques on es tracten temes en profunditat en el camp de problemes d'aprenentatge, articles amb extenses revisions bibliogràfiques, treballs teòrics, articles d'investigació qualitativa i quantitativa, així com articles d'intervenció. Editor: H. Lee Swanson University of California at Riverside, USA. Published by the Hammill Institute on Disabilities and SAGE

Bibliografia complementària

Al-Yagon, M., Cornoldi, C., Cabendish, W., Fawcett, A.J., Grünke, M., Jiménez, J.E., et alt. (2013). The Proposed Changes for DSM-5 for SLD and ADHD. International Perspectives—Australia, Germany, Greece, India, Israel, Italy, Spain, Taiwan, United Kingdom, and United States. Journal of learning Disabilities. January/February vol. 46 no. 1 58-72.

BOIB. Article 13.2 del decret 67/2008, de 6 de juny.

Cassany, D. (1993). Reparar l'escriptura. Barcelona: Graó/ICE UAB.

Cifuentes, P. Á., & Gómez, E. T. (2016). Comunidades de aprendizaje: actuaciones para el éxito académico y la transformación educativa. Padres y Maestros/Journal of Parents and Teachers, (367), 6-10.

Guia docent

- Coronado-Hijón, A. (2015). La evaluación educativa de las dificultades de aprendizaje: tendencias actuales EDUSK. Revista monográfica de educación skepsis, 69 – 93.
- Ferreiro, E. & Gómez, M. (1982). Nuevas perspectivas sobre los procesos de la lectura y escritura. Madrid: Siglo XXI
- Daniel Gabarró B. y Conxita Puigarnau G. (1996). Nuevas estrategias para la enseñanza de la ortografía. Málaga: Ediciones Aljibe.
- Díaz-Plaja, A., & Cosials, À. (2012). La promoció de la lectura a l'escola. Anuari de l'Observatori de Biblioteques, Llibres i Lectura 2012, 142-151.
- González-Pienda, J.A., Núñez, J.C., Alvarez, L., y Soler, E. (Coord.) (2002). Estrategias de aprendizaje. Concepto, evaluación e intervención. Madrid: Pirámide.
- Jiménez, J. E. (2012). Retos y prospectiva de la atención al alumnado con dificultades específicas de aprendizaje: hacia un modelo basado en la respuesta a la intervención. En Navarro, J; Fernández, Mª.Tª; Soto, F.J. y Tortosa F. (Coords.) (2012) Respuestas flexibles en contextos educativos diversos. Murcia: Consejería de Educación, Formación y Empleo. Recuperat de <http://diversidad.murciaeduca.es/publica.php>
- Jiménez, J.E., Rodríguez, C., Guzmán, R., y García, E. (2010). Desarrollo de los procesos cognitivos de la lectura en alumnos normolectores y alumnos con dificultades específicas de aprendizaje. Revista de Educación, 353, 361-386.
- Miranda, A. (1986). Introducción a las dificultades de aprendizaje. Promolibro. Valencia.
- National Joint Committee on Learning Disabilities. (1998). Operationalizing the NJCLD definition of learning disabilities for ongoing assessment in schools. Asha, 40 (Suppl. 18)
- Nicasio García, J. (1995). Manual de dificultades de aprendizaje. Lenguaje, Lecto-Escritura y Matemáticas. Madrid: Narcea.
- Pearson, R. (2017). Dislexia, una forma diferente de leer. Barcelona: Paidós
- Rigo, E. (2006). Las dificultades de aprendizaje escolar. Manual práctico de estrategias y toma de decisiones. Barcelona: Ars Medica
- Rodrigo i Jiménez, 1996, 1999
- Sánchez, E. (1998). Dificultats d'aprenentatge. Barcelona: UOC.
- Santiuste, V. i Beltran, J.A. (Coord) (1998). Dificultades de aprendizaje. Madrid: Síntesis.
- Sbert Rosselló, M. (2010). El meu nom, el meu món. Palma de Mallorca: INREVÉS edicions.
- Teberosky, A. (1987). Psicopedagogia del llenguatge escrit. Barcelona: IME.
- Teruel, J. y Latorre, A. (2014). Dificultades de aprendizaje. Intervención en dislexia y discalculia. Madrid: Pirámide

Altres recursos

Altres recursos

Llocs web

1. Per a més informació sobre les Dificultats d'aprenentatge a nivell internacional: <http://www.ldonline.org/about/partners/njclld/archives>
2. Per a més informació sobre les el model RtI(Response to Intervetion), amb recursos per a docents i famílies: <http://www.rtinetwork.org/>
<http://www.rti4success.org/>
<http://BuildingRTI.utexas.org>
3. Per a conèixer i compartir experiències d'aula entorn la lectura i escriptura: <http://apliense.xtec.cat/arc/ques-l-arc> L'ARC és un espai al servei dels mestres i del professorat per compartir propostes docents de qualitat associades a les competències bàsiques i al currículum que té les següents característiques:
És una plataforma per compartir experiències d'aula, on qui vol pot fer aportacions i tothom pot prendre, adaptar i utilitzar el que necessita.
Acull propostes de procedència i estils diversos per tal de respectar i donar suport a diferents sensibilitats i necessitats docents.

Guia docent

Utilitza el currículum com a organitzador de les propostes i, alhora, el posa en acció facilitant cerques a partir de continguts curriculars, de competències i de relacions interdisciplinàries.

4. Programa tutorial per a l'ensenyament de la lectura: Jiménez, J.E., Rodríguez, C., Crespo, P., Suárez, N., Guzmán, R., O'Shanahan, I., et al (2012). Letra: ([www.programaletra.ull.es](http://www.programalettra.ull.es)). Universidad de La Laguna.

5. Mètode Glifing: <http://www.glifing.com>

